

Lausunto

15.5.2023

MV/00140/2023

1 (9)

Viite UUELY/11319/2022

Asia HELSINKI, Aleksanterin teatterin rakennussuojelu, Bulevardi 23–27, 91–4-77-16

Museovirasto on perehtynyt suojeluasiaan ja antaa erityisistunnossa 29.8.2023 käsiteltynä lausuntonaan seuraavan.

SUOJELUASIAN VIREILLETULO

Senaatti-kiinteistöt on ilmoittanut Uudenmaan ELY-keskukselle, että Aleksanterin teatteri (kiinteistötunnus 91–4–77-16) on siirtynyt BME10 Property Oy:n omistukseen 25.8.2022 tehdyllä kaupalla.

Tontilla sijaitsee 1879 valmistunut, nykyisin Aleksanterin teatterina tunnettu rakennus sekä 1953 valmistunut laajennusosa. Aleksanterin teatteri (ent. Kansallisoopperan rakennus) on suojeltu asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta (485/85) valtioneuvoston päätöksellä 18.9.1980. Suojelu ei koske vuonna 1953 valmistunutta laajennusta. Rakennuksen siirryttyä pois valtion omistuksesta Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on laittanut vireille rakennuksen suojelua koskevan asian rakennusperintölain 11 §:n mukaisesti.

KUVAUS JA HISTORIA

Aleksanterin teatteri on osa Esplanadin ja Bulevardin muodostamaa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Saman korttelin muita arvorakennuksia ovat mm. entiset teknillisen korkeakoulun tilat. Teatteri on yksi niistä alueen merkkirakennuksista, jotka on mainittu RKY-kohteen kuvauksessa:

”Aleksanterin teatterin rakennus valmistui Bulevardin varrelle insinöörieversti Koshperoffin suunnittelemana 1879 ja oli pääasiassa venäläisten näyttelijäseurueiden käytössä. Rakennus luovutettiin 1918 Suomalaiselle Oopperalle. Uuden oopperatalon valmistuttua Mannerheimintien varrelle vanha ooppera jäi vieraillevien teatteriryhmien näyttämöksi nimellä Aleksanterin teatteri.”

Helsingin venäläinen teatteri perustettiin 1868 Suomen suuriruhtinaskunnan kenraalikuvernöörin, kenraaliadjutantti kreivi Nikolai Adlerbergin aloitteesta. Teatteri

perustettiin ensisijaisesti kaupungin venäläisten hallinto- ja sotilasvirkamiesten, sotaväen ja kauppiaiden tarpeisiin, koska teatteri, ooppera ja baletti olivat olennainen osa venäläistä seurapiirielämää. Kaupungissa oli kuitenkin teatteritoimintaa jo ennestään ja aluksi venäläinen teatteri oli vuokralla Arkadia-teatterissa yhdessä Suomalaisen teatterin kanssa. Ruotsinkielinen teatteri toimi tuolloin 1861 rakennetussa ja 1863 palon jälkeen uudelleen rakennetussa Uudessa teatterissa Esplanadilla. Venäläiselle teatterille haluttiin niin ikään edustava rakennus.

Teatterin esikuvina olivat Pietarin loisteliaat valtioneatterit, kuten Marian teatteri, Mariinski, ja Aleksanterin teatteri, Aleksandrinski. Adlerberg tunsikin lisäksi Berliinin teatterikulttuurin, joten vaikutteita otettiin myös sieltä. Viaporin insinöörihallinnon päällikkö, insinöörieversti Pjotr Benard sai tehtäväkseen laatia luonnospiirustukset 400 hengen teatterirakennuksesta, jonka mallina käytettäisiin G.T. Chiewitzin suunnittelemaa Esplanadin Uutta teatteria. Useista vaihtoehdoista paikaksi valikoitui lopulta Bulevardin ja Albertinkadun kulmaus.

Sotainsinöörihallinnossa mm. insinöörieversti Sieger-Korn ja seuraajansa everstiluutnantti Pjotr Kašperov ohjasivat teatterin rakentamista ja laativat lupa- ja toteutusvaiheen piirustuksia. Vasta julkisivujen koristeluun ja sisätilojen sisustus-, koristelu- ja kalustesuunnitteluun palkattiin 1878 arkkitehti, Pietarin Taideakatemiasta valmistunut Jeronim Osuhovsk. Teatterin suunnittelusta ja rakentamisesta paljastuneiden epäkohtien vuoksi kenraalikuvernööri antoi vastuun rakennustöiden loppuun saattamisesta lopulta kuitenkin Jac. Ahrenbergille, joka toimi tuolloin Yleisten rakennusten ylihallituksen ylimääräisenä arkkitehtina. Rakennus valmistui 1879.

Rakennuksen rapatut julkisivut edustavat pietarilaisvaikutteista uusempireä. Harkotettu pohjakerros seisoo jyvän graniittisokkelin päällä, toisessa kerroksessa on korinttilainen pilasterijärjestelmä. Klassistisia aiheita on korostettu paikoin runsaalla koristelulla, mm. sivurisaliittien kaksoispilastereilla, ikkuna-aukkojen korkokuvilla sekä voimakkaalla rustikoinnilla. Jac. Ahrenberg ja koristeveistäjä Magnus von Wright ovat suunnitelleet päätykolmioiden ja sivurisaliittien koristelun. Laajan harjakaton kattama näyttämön ja katsomon ullakkokerros kohoaa ympäröivää rakennusmassaa korkeammalle. Ullakko-osan seinät on jäsennely yksinkertaisin pilasterein, pienikokoisin ikkuna-aukoin ja voimakkaasti profiloituihin räystäslistöin.

Pääjulkisivu, jonka keisarillista sisäänkäyntiä suojaa balustradikaiteen kattama sisäänkäyntikatos, on Bulevardin puolella. Toiminnallinen pääsisäänkäynti on kuitenkin Albertinkadun puolella, jossa yleisösisäänkäyntejä suojaa Pietarissa valmistettu takorautakoristeinen ja valurautapylväin kannatettu katos. Valaisimina olivat alun perin suuret lyhdyt, mutta niiden tilalle asennettiin 1930-luvun vaihteessa nykyisenlaiset pallomaiset valaisimet.

Tiilirunkoinen teatteri vastaa aikansa rakennustekniikkaa. Rakennuskiveä ja tiiltä hankittiin Ahvenanmaalta Bomarsundin linnoitukselta. Pääporrashuoneet ja osa kellaritiloista on holvattu. Välipohjat olivat alun perin pääosin puurakenteisia, mutta niitä on paloturvallisuussyistä uusittu sittemmin betonista. Vesikatto kannatettiin mäntypuisilla kattotuoleilla. Katsomon ja näyttämön pitkät jänneväliä toteutettiin rautavahvisteisilla jatkos- ja tukirakenteilla.

Teatterin pohjaratkaisu perustuu siihen, että katsomon ja näyttämön koko pystyttiin maksimoimaan suhteellisen pienellä tontilla. Albertinkadun sisäänkäynniltä alkaen rakennuksen keskiakselissa sijaitsevat sisääntuloaula, päälämpö toisessa kerroksessa sekä katsomo ja näyttämö. Katsomon ja näyttämön molemmille puolille jää kapea sivutilojen vyöhyke rakennuksen pitkällä sivuilla. Yleisötilat kiertyvät

katsomon ympärille ja näyttelijöiden pukuhuoneet näyttämön ympärille. Kellarikerros oli varattu tekniikka-, varasto- ja teatterihenkilökunnan tiloiksi.

Rakennuksen alkuaan neljästä porrashuoneesta loisteliain on keisarin aitioon johtava porras. Keisarin aitioon kuljetaan Bulevardin puoleisesta sisäänkäynnistä kookkaaseen tuulikaappiin, josta graniittiaskelmat nousevat lasiaukollisella peiliovella erotettuun neliömäiseen eteistilaan. Eteisestä on käynti entisiin kenraalikuvernöörin aitio- ja lämpiötiloihin sekä varsinaiseen porrashuoneeseen, joka johtaa toisen kerroksen keisarillisiin tiloihin. Pietarissa valmistettu valurautakoristeinen kaide on alkuperäinen. Pihan puolella on nk. johtokunnan porras sekä entisten keittiö- ja ravintolatilojen yhteydessä vaatimaton keittiöporras ja rakennuksen länsipäässä nk. näyttelijöiden porras.

Lattiapinnat tehtiin sisäänkäyntihallissa ja porrashuoneissa kivilaatoista, pääasiassa Bomarsundista tuoduista kookkaista hiekkakivilaatoista, jonkin verran myös graniittilaatoista. Porrasaskelmat ovat pääasiassa graniittia. Päälämpiöön ja keisarilliseen lämpiöön tehtiin tammiparketit. Muissa yleisötiloissa ja näyttelijöiden pukuhuoneissa lattiat olivat pääosin maalattuja lankkulattioita. Kellarissa oli pääosin valuasfalttipinta.

Suurin osa teatterin huonetiloista lämmitettiin alun perin uuneilla. Katsomo ja näyttämö sekä eräät niihin liittyneet huonetilat lämmitettiin sen sijaan suurten julkisten tilojen tapaan lämminilmajärjestelmällä eli kalorifeerilla. Uunit ja järjestelmä korvattiin keskuslämmityksellä 1920-luvulla.

Alkuperäisessä käytössä Helsingin venäläisenä Aleksanterin teatterina rakennus palveli 1880–1918 yhteensä 38 vuotta. Suurin venäläisaikainen muutos oli rakennuksen arkkitehtuuria noudattaneen lavastemakasiinin rakentaminen teatterin näyttämön jatkoksi sen länsipäätyyn 1909.

Interiöörit eivät muuttuneet merkittävästi liki 40 vuotta kestäneellä venäläiskaudella. Parhaiten alkuperäisen luonteensa ovat tähän päivään säilyttäneet päälämpiö, katsomo ja keisarinaitio osin alkuperäisiä kalusteita myöten. Kenraalikuvernööri Adlerbergin tavoitteiden mukaisesti teatterin sisätilojen koristelua leimasi keveä rokokoo ja Ludvig XV:n tyyli. Väriasteikko oli sen mukaisesti heleä: haalea roosa ja merenvihreä somistettuna kultauksilla sekä punaisella ja vihreällä sametilla.

Katsomon koristelun suunnitteli arkkitehti Jac. Ahrenberg kenraalikuvernööri Nikolai Adlerbergin ohjeiden ja luonnosten mukaan. Kaiteiden kullatun koristelun, kuten lyyrojen, harppujen ja torvien tuli olla mahdollisimman ulkonevia pinnasta. Paperimassasta (papier-mâché) valmistetut koristeet tehtiin helsinkiläisen Carl Strömsholmin liikkeessä. Katsomon purettuja osia lukuun ottamatta paperimassakoristeet ovat säilyneet hyvin. Katsomon seinien ja kankaalla päällystettyjen aitiokaiteiden maalaustyöt teki helsinkiläinen C.H. Carlssonin liike, joka maalasi pääosin myös katsomon katon, lukuun ottamatta taitelija Severin Falkmanin maalaamia kahtatoista ”amoriinia”. Katon keskellä oleva suuri kattokruunu on valmistettu Wienissä ja hankittu Tukholmasta Joseph Leanin liikkeestä.

Teatterin paraatikerroksen, Bel Étagen, edustavimmat tilat ovat päälämpiö ja keisarillinen lämpiö. Päälämpiö on säilynyt keskiosaltaan lähellä alkuperäistä, vaikka pintoja ja kalusteita on uusittu. Keskiosan seinäpintoja jäsentävät pilasterit, joissa on puhkeavin lootuskukin koristellut komposiittakapiteelit. Niiden yllä kulkee meanderifriisi ja moniosainen lehväkoristeinen kattolista. Keskellä kattoa on

venäläisen teatterin ajalta oleva kattokruunu. Sen valo peilautui suuresta seinäpeilistä ja pilastereiden yhteyteen kiinnitetyistä kapeista peileistä. Kapeat peilit muutettiin 1980-luvulla pleksilasipintaisiksi valaisimiksi. Lämpioässä oli alun perin kasettiparketti, joka uusittiin 2006 tasalevyiseksi ruutuparketiksi.

Teatterin keisarillinen paraatitilasarja käsittää keisarin (sittemmin presidentin) aition ja lämpiön sekä pienen, porraskäytävään johtavan eteisen. Aitio sijaitsee katsomosta näyttämölle katsoen vasemmalla. Tilat on sisustettu loisteliaasti, vaikka alkuperäinen käyttötarkoitus jäikin toteutumatta. Lämpioön ja aition seinät on jaettu kenttiin lehtikullatuin koristelistoin. Kattolistoissa on lehvä- ja köynnöskoristelua. Lämpioässä on erityisen näyttävä kattorosetti. Lämpioön kattokruunu on venäläisen teatterin aikainen, aition kattovalaisin ilmeisesti itsenäisyyden ajan alusta. Aitio ja lämpiön, pääosin säilyneet empiretyyliset kalusteet toimitti helsinkiläinen Rich. Heimbergerin puusepäntiike. Kalusteiden verhoilu on muuttunut vuosien saatossa. Suuri seinäpeili on kehyksiltään todennäköisesti alkuperäinen.

Keisarin aitiota vastapäätä on vaatimattomammin sisustettu entinen teatterin johtajan aitio. Aitiiossa ovat säilyneet kahta tasoa välittävän portaan koristeellinen puukaide, kullatuin listoin reunustetut seinäkentät ja kattolistat sekä puolipallonmuotoinen vanha kattovalaisin. Johtajan aition takana oli johtajan työhuone.

Suomalainen ooppera sijoitettiin rakennukseen 1918, minkä oli tarkoitus olla väliaikaista. Venäläisyyttä pyrittiin häivyttämään 1918–1919 muutostöillä ja maalaustöissä suosittiin hillittyjä vaaleanruskean ja vihreän sävyjä. Tärkein päämäärä oli kuitenkin katsomon kapasiteetin nostaminen ja sen myötä vaatesäilytys- ja wc-tilojen lisääminen. Katsomo laajentui taaksepäin ja permantoaitiot poistettiin. Tilaa otettiin ympärikäytävistä ja pääportaat purettiin. Uudet portaat sijoitettiin väliseinällä erotettuna sisääntuloaulan päätyihin. Päälämpiötä suurennettiin koko itäpäädyn levyiseksi, kun uudet portaat nousivat sen molemmista päädyistä. Bulevardin puolelle rakennettiin kokonaan uusi porrashuone ja keittiöporras muutettiin mosaiikkibetonirakenteiseksi.

Merkittävä muutos oli rakennuksen laajennus 1950-luvulla pukuhuoneita, toimistoja, verstaiteja ja harjoitussaleja varten. Arkkitehtuuriltaan hillityn, rapattuine julkisivuineen omaa aikaansa edustavan laajennuksen suunnitteli arkkitehti Aarno Raveala 1954. Laajennus liittyy vanhaan rakennukseen sen muusta julkisivusta poikkeavina vyöhykkeinä: Bulevardin puolella julkisivun sisäänvetoon sijoittuvan sisäänkäynnin ja pihanpuolella sisäänkäynnin ja porrashuoneen suurten ikkunoiden välityksellä. Laajennus jakautuu Bulevardin puoleiseen toimisto-osaan ja pohjoisenpuoleiseen harjoitussaliosaan. Vanha 1879 valmistunut osa ja sen laajennukset muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden, mutta ne erottuvat sisätiloissa kuitenkin varsin selkeästi toisistaan.

Oopperatalon vanhan osan pintamateriaaleina käytettiin 1950-luvun peruskorjauksessa samoja aikakauden perusmateriaaleja kuin laajennusosassa. Katsomokin sai sävyskaalan vaaleanharmaasta ja valkoiseen. Katsomo ja suuri osa yleisötiloista sai lattiapinnakseen punaisen kokolattiamaton. Puku- ja työhuoneisiin asennettiin linoleum-mattoja, jotka on uusittu 1960- ja 1970-lukujen korjauksissa pääosin vinyylilaattalattioiksi. Peruskorjauksessa 1980-luvun vaihteessa pintamateriaaleja uusittiin etupäässä entisenlaisiksi ja sisääntulohalli palautettiin entiseen laajuuteensa ja lähemmäs alkuperäistä asuaan.

Kansallisoopperan lähdettyä rakennuksesta teatteritalon käyttötapa on palautunut lähelle alkuperäistä vierailuteatteritoimintaa. Osa puku- ja verstaatioista muutettiin

toimisto- ja harjoitustiloiksi. Pintoja uusittiin laajalti, kun rakennus toimi osin Kansallisteatterin väistötiloina 2000-luvulla. Tuolloin mm. seiniä maalattiin valkoisiksi ja kellariin tehtiin tiililattiat.

Teatterin katsomo on säilyttänyt tärkeimmiltä piirteiltään alkuperäisen ilmeensä. Parvien, aitioiden ja katon koristeet sekä suuri kattokruunu ilmentävät edelleen venäläisaikaista loistokkuutta. Katsomoon asennettiin 1997 aikaisempaa perinteisemmän mallisia, liimapuisia istuimia. Alkuperäiset istuimet olivat irtotuoleja, joista muutamia on vielä tallella teatterin katsomossa sekä muissa tiloissa. Katsomon etuosassa tehtyjen väritutkimusten perusteella osa aitiokaiteista maalattiin venäläisaikaisin sävyin. Lämpötilojen ovia on vaihdettu vanhoja peiliovia mukaileviin oviin.

Uusklassinen ja empiretyylinen, pietarilaisvaikutteinen teatterirakennus on säilynyt etenkin ulkoasultaan sellaisena kuin venäläiset sotilasinsinöörit ja koristeiltaan kuin arkkitehti Jac. Ahrenberg sen suunnittelivat kenraalikuvernööri Nikolai Adlerbergin johdolla. Tärkeimmät sisätilat, kuten päälämpö, keisarillinen salonki ja katsomo ovat nekin säilyneet suhteellisen hyvin alkuperäisen käytön mukaisessa asussaan. Keskeisiä yleisö- ja juhlatiloja lukuun ottamatta sisätilojen nykyasu perustuu pääosin rakennushallituksen ja sen seuraajien johdolla 1950-luvulla sekä 1970–1980-luvun vaihteessa sekä 2000-luvulla suoritettuihin korjaus- ja muutostöihin.

Rakennus toimi Suomalaisen oopperan ja 1956 alkaen Kansallisoopperan käytössä lopulta 75 vuotta. Uuden oopperatalon (arkkitehdit Eero Hyvämäki, Jukka Karhunen ja Risto Parkkinen) valmistuttua Töölönlahdelle 1993 Bulevardin rakennus palautui Aleksanterin teatteriksi ja jatkoi toimintaansa Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen vuokraamana vierailuteatterina sekä erilaisten kulttuuritoimijoiden toimistotiloina. Kaupungin vuokra-ajan päätyttyä 2005 teatterirakennus siirtyi Senaatti-kiinteistöjen hallintaan. Vierailuteatterin toiminnasta ja vuokrauksesta on vuodesta 2005 lähtien vastannut Bulevardin Teatteriyhdistys ry. Senaatti on 2022 myynyt rakennuksen BME10 Property Oy:lle.

SUOJELU- JA KAAVATILANNE

Teatterin vuonna 1879 valmistunut A-osa on suojeltu asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta (asetus 480/85, suojelupäätös vahvistettu 18.9.1980). Päätös ei sisällä suojelun tarkempaa kohdentumista eikä määräyksiä, joten rakennus on suojeltu kokonaisuudessaan, myös sisätiloineen.

Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista koskevassa lausunnossaan (19.3.2018, MV/197/05.01.02/2017) koskien Aleksanterin teatteria Museovirasto toteaa: ”Aleksanterin teatterin suojelu tulee täsmennettäväksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 11 §:n edellyttämässä menettelyssä. Kohteen ominaispiirteet, kuten hienot sisätilat yksityiskohtineen, viittaavat vahvasti erityislakiin perustuvan suojelun tarpeeseen. Suojelupäätöksen uudistamisen yhteydessä on tarkasteltava myös 1950-luvun lisäosan suojelua.”

Nykyisessä asemakaavassa vuodelta 1982 tontille on osoitettu kulttuuritoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (Yku). Teatterin vanhalle osalle on annettu siinä ark-merkintä (rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten rakennusala), jonka suojelumääräys kohdistuu ainoastaan julkisivuihin ja vesikattoon. 1950-luvun laajennusosaa ei ole suojeltu.

Tontin asemakaavan muutos ei ole vielä vireillä, mutta sitä ennakoivassa viitesuunnittelussa (K2S Architects) tutkitaan hotellin sijoittamista 1950-luvun osaan, jota korotettaisiin muutamalla Bulevardin katutilasta sisään vedetyllä kerroksella. Vanhan teatterin on tarkoitus säilyä nykyisessä pääkäytössään teatterina.

Laajalla alueella on parhaillaan vireillä asemakaavojen muutos kantakaupungin asemakaavojen päivittämiseksi. Teatteri sijoittuu osa-alueelle ”Kampin alueita ja Leppäsuon kortteli 411”, jolla parhaillaan luonnosvaiheessa oleva kaavamuutos toteutetaan ensimmäiseksi.

Aleksanterin teatterista on tehty kattava rakennushistoriallinen selvitys (Arkkitehtitoimisto Schulman Oy, 2015), josta käy hyvin ilmi rakennuksen keskeiset ominaispiirteet, säilyneisyys ja muutosvaiheet. Lisäksi 2015 laaditun hankesuunnitelman A13108 liitteenä on tilojen suojelutavoitteet (Arkkitehtitoimisto Schulman Oy), joka sisältää tilojen arvotuskaaviot.

KULTTUURIHISTORIALLINEN MERKITTÄVYYS

Aleksanterin teatterilla on rakennusperintölain 8 §:n mukaista valtakunnallista merkitystä seuraavasti:

- Aleksanterin teatteri on yksi Helsingin kulttuurihistoriallisesti arvokkaimpiin puistokatuihin kuuluvan Bulevardin varteen rakennetuista julkisista arvotuskaavioista. Kohdat 2 ja 3: tyypillisuus ja edustavuus
- Rakennuksen käyttö vuoteen 1918 asti liittyy venäläisaikaan Suomessa sekä laajemmin keisarikunnan provinssipääkaupunkien kulttuuri- ja arkkitehtuuri-ilmiöihin. Venäjän keisarikunnan rakennustoiminnan tuloksena syntynyt teatteri on Suomessa ainutlaatuinen. Kohdat 1 ja 5: harvinaisuus ja historiallinen todistusvoimaisuus
- Aleksanterin teatterilla on ollut tärkeä merkitys Helsingin ja koko maan teatteri-, ooppera- ja balettikulttuurissa, jota nykyinen toiminta vierailijateatterina on luontevasti jatkanut. Kohdat 3 ja 4: edustavuus ja alkuperäisyys
- Lukuisista korjauksista huolimatta rakennus on julkisivuiltaan ja sisätiloiltaan säilyttänyt ominaisuutensa ja erityispiirteensä varsin hyvin. Etenkin julkisivut ja päätilat ilmentävät edelleen alkuperäistä ajatusta keisarillisesta ”hoviteatterista”. Kohta 4: alkuperäisyys
- Eri aikojen korjaus- ja muutostyöt on sovitettu osaksi rakennusta. 1950-luvun laajennus täydentää hienovaraisesti kokonaisuutta korostaen vanhan teatterirakennuksen asemaa kaupunkikuvassa. Kohta 6: historiallinen kerroksisuus

SUOJELUN TARVE JA KOHDENTUMINEN

Museovirasto on arvioinut kohdetta paikan päällä sekä ohjannut asetuksella suojellun kohteen korjaus- ja muutostöiden suunnittelua. Lisäksi suojelutarpeen arviointia on tukenut kohteesta laadittu rakennushistoriaselvitys (2015) sekä hankesuunnitelman suojelutavoitteet.

Museovirasto pitää tarpeellisena suojella Aleksanterin teatterin rakennusperintölain nojalla, jotta sisätiloiltaan erittäin arvokkaan rakennuksen suojelu voidaan kohdentaa riittävän yksityiskohtaisesti ja antaa sille tarvittavat suojelumääräykset.

Teatterin 1950-luvun laajennus on merkittävä historiallinen kerrostuma ja oman aikansa esimerkki julkisen arvotekniikan hienovaraisesta laajentamisesta.

Museovirasto esittää, että 1950-luvun rakennusosasta suojellaan Bulevardin katukuvassa näkyvä julkisivuosa. Laajennusosalla on kulttuurihistoriallista merkitystä kaupunkikuvallisesti sekä osana teatterin toimintaa ja korttelin historiallista kerroksisuutta.

Suojelutarve kohdistuu Aleksanterin teatterin rakennusrunkoon, ulkoasuun, keskeisiin sisätiloihin sekä kiinteään ja irtaimen sisustukseen. 1950-luvun laajennuksessa suojele kohdistuu Bulevardin puoleiseen katujulkisivuun.

Rakennusrunko käsittää perustukset, kantavat ulko- ja väliseinät, pylväät, palkit, holvit, tukirakenteet sekä ala-, väli- ja yläpohjat. Porrassuoksut askelmiseen ja -tasot ovat osa rakennusrunkoa.

Rakennuksen ulkoasu muodostuu julkisivun ja vesikaton rakennusosista, yksityiskohdista, materiaaleista ja väryksestä. Julkisivuaukkoihin liittyvät alkuperäiset tai niitä vastaavat rakennusosat eli ikkunat ja ovet ovat ulkoasuun liittyvä kokonaisuus myös sisäpuolisine osineen mukaan lukien tuulikaapit. Ulkoportaat ja niihin liittyvät rakennelmat sekä valurautaiset valaisinpylväät ja rakennukseen integroidut ulkovalaisimet otetaan huomioon osana ulkoasua.

Keskeisiä sisätiloja ovat:

- sisääntuloaula portaikkoineen (1. krs)
- päälämpö portaikkoineen (2. krs)
- katsomo parvineen ja aitiolineen (1.–3. krs)
- katsomoa reunustavat sivulämpöt sekä sivu- ja parvikäytävät (1.-4.krs)
- keisarin lämpö (2. krs)
- Bulevardin sisäänkäynnin porrashuone eteistöineen (1.-2. krs)
- johtokunnan ja näyttelijöiden portaat (kellari-4. krs)

Kiinteää sisusta ovat:

- lattioiden, seinien, kattojen, pylväiden ja pilastereiden pintamateriaalit ja -rakenteet, listoitukset, profiloinnit, jäsentely, käsittelytapa, värytys ja koristemaalaukset, paperimassa- ja kipsikoristelut, kattoruusukkeet, kasetoinnit ja muut muotoilut (Värytyksen osalta on olennaista säilyttää tieto vanhoista värikerrostumista uusittavien pintojen alla.)
- portaat kaiteineen, askelmiseen ja yksityiskohtineen
- väliovet heloineen ja listoituksineen
- parvi ja aitiot rakenteineen, materiaaleineen ja yksityiskohtineen
- sisääntuloaulan lippukassa ympäröivine rakenteineen sekä graniittialustat metallirunkoisine valaisimineen
- päälämpön ja presidentin lämpön peilit
- kattokruunut ja muut kiinteästi asennetut valaisimet

Irtainta sisustusta ovat

- keisarin lämpön ja aitien alkuperäinen kalustus
 - o lämpöissä: suuri sohva, kaksi nojatuolia ja kuusi pienempää tuolia, suuri pyöreä pöytä sekä kaksi pienempää pöytää
 - o aitiossa: neljä nojatuolia, kaksi korkeajalkaista nojatuolia käännettävine jalkatukineen sekä yksi pienempi tuoli

EHDOTUS SUOJELUMÄÄRÄYKSIKSI

1. Rakennusta on hoidettava ja käytettävä siten, ettei sen kulttuurihistoriallinen arvo heikenny. Korjaus- ja muutostöiden tulee perustua kohteen historian, alkuperäistoteutuksen, muutosvaiheiden ja säilyneisyyden hyvään tuntemukseen.
2. Rakennuksen ulkoasu, rakennusrunko, keskeiset sisätilat sekä kiinteä ja irtain sisustus on säilytettävä ”suojelun kohdentumisessa” määritellyn mukaisesti.
3. Rakennuksen korjaamisen lähtökohtana on suojeltujen rakenteiden, rakennusosien, yksityiskohtien, materiaalien ja pintojen säilyminen. Korjauskelvottomat uusitaan alkuperäistä toteutusta vastaten. Mikäli em. osatekijöitä on aiemmin uusittu tästä poiketen, on ne viimeistään elinkaarensa päässä uusittava tiedossa olevan alkuperäistoteutuksen mukaisesti tai muutoin rakennuksen ominaispiirteisiin soveltuvalla tavalla.
4. Rakennus- ja talotekniset sekä käyttötarkoituksen edellyttämät muutokset ovat mahdollisia, kun ne ovat sovitettavissa rakennuksen arkkitehtuuriin ja muihin ominaispiirteisiin.
5. Rakennuksen korjaus- ja muutostöissä on kuultava Museovirastoa, joka myös antaa ohjeita suojelumääräysten soveltamisesta.

Pääjohtaja

Tiina Merisalo

Erikoisasiantuntija

Elisa El Harouny

Liitteet Liite 1: Suojeltavat sisätilat

Jakelu Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tiedoksi Helsingin kaupunginmuseo / Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av document
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case

MV/00140/2023

**HELSINKI, Aleksanterin teatterin rakennussuojelu,
Bulevardi 23-27, 91-4-77-16**

Asiakirja / Dokument / Document

MV/00140/2023-1

**HELSINKI, Aleksanterin teatterin rakennussuojelu,
Bulevardi 23-27, 91-4-77-16**

Signed By:El Harouny Elisa 91288978R
Signed at:2023-09-19 22:51:06 +02:00
Reason:I approve this document

Signed By:Merisalo Tiina-Sisko 91226250
Signed at:2023-09-20 07:45:03 +02:00
Reason:I approve this document